

בן סורר ומורה פרק שמיני סנהדרין

עב.

עין משפט נר מצוה

לג א מיי פ"ט מהל' גביה הלכה ט סמנ לאון קב טושי"ע ח"מ סי' תכה סק"פ א ב"ג"ה: **לד ב מיי** שם הלכה י: **ק"ה** ד מיי שם הלכה ט: **לו ד מיי** שם הלכה י: **בגמרא** משנה: **ל"ד ה מיי** פ"א מהל' חובל הלכה יא ו"י הלכה א סמנ עק"פ ע"י טושי"ע ח"מ סי' שפח סק"פ א וסי' תכח סק"פ ב: **ל"ה ו ז מיי** פ"ג מהל' גביה הלכה ז **[טושי"ע ח"מ סי' שפ"א]:** **ל"ו ח מיי** פ"ט מהל' גביה הלכה ז בהשגת רב"ד ז"ל גמ"מ [וה"ל] סמנ לאון קב טושי"ע ח"מ סי' תכה סק"פ א ב"ג"ה:

מוסף רש"י

חזקה אין אדם מעמיד עצמו. מהל' את ממונו מיד גנב, והיא גנב דלמי במחמת מידע ידע קדאי בעל הבית בחפיה ודעתא דהכי אתא. דמימר אמר כי קאי לאפאי קטילנא ליה, וז"ל ספק נפשות אלף וז"ל נפשות והמורה אמרי לו כחן אמרי שגח להורגן השכח להורגו ויחא (פ"ג) וזה להרגן כי שהרי יודע הוא שאין אדם מעמיד עצמו ויודע שטעלן ממונו בפניו וזאת, לפיכך על מנת כן פה שטע עימוד בעל הממונו כנגדו יתגנב (שמות כב א וכע"ז ברכות נח). בדמיוס קנהו. דהנכח במחמת כח מיהא הוא, דכתיב אם במחמת ימלא הגנב וגו' (ב"ק ע"ד). **הגונב כ"ס בשבת.** הגביהו גרשות העבליס והולאו לה"ר (בתובות (א). **חייב.** בתשלומין ואע"פ שזמן נכסו שבת (א). **דליכא למימר** קם ליה דכרע מניה, דליכא הכא שמי רשעות ביתד (רשב"י (בתובות (א). **שכבר נתחייב בגביהו.** ששעם שהגביה הכיס צבית העבליס (שבת (א). **דהגביה קונה** בכל מקום וקמה ליה גרשומיה אף להחייב כלפונין (בתובות (א). **ידיה מגריר ויוצא.** שלא קשה בהגביהו (שבת (א). **שלא הגביהו גרשות העבליס** ולא קנאו אלף בהולאה מרשות העבליס (בתובות (א). **שהרי מתשלומין.** שהרי אסור שבת י. ובתובות פ"ק או דלפיקו לה"ר אסור גביה לכת. דה"ר לאו מקום קיימה היא, ומקו לה מצוי ה"ר, או נמי של"ק ידו למטה מג' וקבלה (שבת (א).

מסתברא מילתיה דרב בששיבר. ואם תאמר מאי קמ"ל תנינא ושיבר את הצבית פטור ויש לומר אי ממתני' ה"א שיבר בעודו במחמת קמ"ל רב אפילו שיבר אחר כך: **אפילו נש'.** תימה הא תנן במרובה (ב"ק דף ק"ג:) אין הגונב אחר הגנב משלם תשלומי כפל פירוש

כדלרשי"ן ויגונב מצבית האכל ולא מצבית הגנב ואמר רב בגמרא (א) לא שנו אלף לפני יאוש אלף לאחר יאוש קנאו גנב ראשון וגנב שני משלם תשלומי כפל לגנב ראשון אלמנא קודם יאוש לא קני ויש לומר דהתם בגנב מגנו תלירו וקרפיפו ללאו בר קטלא הוא דצעי התראה אלף ככל במחמת דמתחמתו זו היא התראה דלקמן: **לא קבלינהו** הוא"י ונפק מפומיה דרב. תימה הא מיחייב ללאת ידי שמים כדאמר צ"י הפועלים (צ"מ דף ק"ג. פ"ג.) גבי החוסס פרה וש' צה (והתנן) אסרה תורה אפילו צה על אמו ויש לומר דכאן *לא היו רואים להחזיר אלא"כ יתחייבו צדיקי אדם: **כאן**

על שם סופו יהיה בא במחמת ושיבר את החבית אם יש לו דמים חייב אם אין לו דמים פטור: **ג'.** אמר רבא מאי טעמא דמחמת? חזקה אין אדם מעמיד עצמו על ממונו והאי מימר אמר אי אזילנא קאי לאפאי ולא שבוק לי ואי קאי לאפאי קטילנא ליה והתורה אמרה אם בא להורגך השכחם להורגו אמר רב *הבא במחמת ונטל כלים ויצא פטור מאי טעמא בדמים קנהו א *אמר רב *הבא במחמת ונטל כלים ויצא פטור מאי טעמא אבל נטל לא והאלהים אמר רב אפילו נטל דהא יש לו דמים ונאנסו חייב אלמא ברשותיה קיימי הכא נמי ברשותיה קיימי ולא היא כי אוקמינא רחמנא ברשותיה לענין אונסין אבל לענין מקנא ברשותיה דמרייהו קיימי מידי דהוה אשואל תנן בא במחמת ושיבר את החבית יש לו דמים חייב אין לו דמים פטור טעמא דשיבר דכי אין לו דמים פטור הא נטל לא הוא הדין דאפילו נטל נמי והא דקא תני שבר את החבית קמ"ל דכי יש לו דמים אע"ג דשיבר נמי חייב פשיטא מזוק הוא הא קמ"ל דאפילו שלא בכונה מאי קמ"ל אדם מועד לעולם תנינא *אדם מועד לעולם בין בשוגג בין במזיד בין באונס *בין ברצון קשיא מתיב רב ביבי בר אבוי *הגונב כ"ס בשבת חייב שהרי נתחייב בגביה קודם שיבא לידי איסור שבת היה מגריר ויוצא פטור שהרי איסור גנבה ואיסור סקילה באין כאחד והלכתא דשדנהו בנהרא רבא איגנבו ליה דיכרי במחמתא אהדרינהו ניהליה ולא קבלינהו אמר הואיל ונפק מפומיה דרב ת"ר *אין לו דמים אם זרחה השמש עליו וכי השמש עליו בלבד זרחה אלא אם ברור לך הדבר כשמש שאין לו דמים לו וכי השמש עליו בלבד זרחה אלא אם ברור לך כשמש שיש לו דמים עמך אל תהרגהו ואם לאו זרחה קשיא סתמא אסתמא לא קשיא כאן

אמרין ברשותו הן ואזדו לו הכא נמי לענין אין לו דמים אע"פ דליתנהו אמרינן לאו פקדון נינהו אלף ברשותו ובאחריות קיימי וכי גבו להו צי דינא מניה יש כאן תשלומין עם חיוב מיתה כאלו גוצין משאר נכסים: **ולא היא.** מסקנא דמילתא דרבה הוא. ולא היא לא מסתברא טעמא דרב צהא דאע"ג דהיכא דיש לו דמים חייבין באחריותו לאו קנין הן לו להיות כשאר נכסיו דכי אוקמינא רחמנא ברשותיה וחייב את הגולגני שלם ה"מ לענין שלומי דלא מצי למימר ליה נאנסו דלשכחן צשומרינן דחייבין הכתוב לישבע אם לא שלח יד במלכת רעהו הא שלח אע"ג דטעין מת או נשבר דהיינו אונס חייב דעשה עליה גזלן שגליחות יד: **אלל לענין מקנא.** לא קני אס קיימין הן אללו והוא היה צה לעכבו ולומר דמים אני מחזיר לך לא קני ומהדר להו צעיניהו דכתיב (ויקרא ה) והשיב את הגוילה והאי דכי נאנסו מחזיר דמים ולא מצי אמר ליה נאנסו ומיפטור משום דלא גרע גזלן משולל דמשום דכל הנאה שלו אוקמינהו רחמנא ברשותו לשלומי אס נאנס דכל כמה דקיימא דהרא צעינא הא נמי כל הנאה שלו ומיחייב לשלומי: **מועד לעולם.** אפילו שלא בכונה: **קשיא.** קשיא מתניתין לתרופה אליבא דרב. ומי"מ תיובתא לא הוי דלאו צהדיא קתני לה נטל חייב ותיבא לשנוי צדוקא כדשני דמשום רישא נקט שבר והיינו דליכא צין קושית לתיובתא: **מטיב רב ציני.** לרבא דלמנר נטל דליתנהו חייב: **הגונב כ"ס בשבת.** שהגביהו וקנאו בהגביהו חייב להחזיר אע"ג שהולאו אח"כ לרה"ר ונתחייב בהולאתו מיתה: **שהרי נתחייב בגביהו קודם שיבא לידי איסור שבת.** ובשציל חיוב מיתה הבא עליו לאחר מכן אינו נפטור מן התשלומין: **היה מגריר ויוצא.** שלא הגביהו ולא קנאו בתוך הבית אלל כשיצאה לרה"ר קנאו בשנוי רשות שהולאו מרשות העבליס. וזיקר ידו למטה משלשה וקבלה צידו לידו חשובה לו ככרעבה על ארעבה והרי הוא לו כחצרו ואע"פ שאין כאן הגביהו והכי מוקים לה בכתובות (א): **פטור.** מתשלומין. אלמא אע"פ שהכיס והמעות קיימין אמרינן דדמי קנהו ולא מפיקין ליה מניה ומיובתא דרבה דלמנר נטל לא: **והלכתא.** הא דקתני פטור כגון דשדנהו צנהרא דליתנהו: **דכרי.** איליס: **אהדרינהו ניהליה.** הגנבים: **ה"ג ס"ר אין לו דמים אם זרחה וגו' אלף אס ברור לך הדבר כשמש שאין לו שלום עמך הרגו וכו'.** אין לו דמים וסמין ליה אס זרחה השמש ודרשינן סמוכין אימתי מותר להורגו בזמן שהשמש זרחה עליו כלומר שצבור לך שלהרגך צה אס תעמוד כנגדו אלל מספק אל תהרגהו: **ותניא אידך אס זרחה השמש עליו דמים לו.** אימתי אסור להרגהו בזמן שזרחה השמש עליו כלומר שצבור הדבר לך כאור שהוא רחמני עליך ואפילו אתה עומד כנגדו להציל ממנוך מידו לא יהרגך ואם לאו שספקא הוא לך הרגהו. קשיא אהדרי:

ג'. **מגמר.** מכלה: **למודו.** מה שהורגל צדקר ויין: **ה' שקט** ללדיקים **הייה להם והייה לעולם.** שיש להם פנאי לעסוק בתורה ובמנות: **מתנ"י** **הנא ומחמת.** שאמרה תורה ירהג: **נידון על שם סופו.** דהא לא קטל ומקטיל מועד דסופו להרוג בעל הבית כשעומד כנגדו

ללכל ממונו: יש לו דמים חייב. אם אצו ראו להיגר כגון אב על הבן דמניא לקמן דאין הבן רשאי להרוג את אצו הבא עליו במחמת משום דרחמי האב על הבן ולא צה על עסקי נפשות ואי הוה קאי צריה לאפיה להציל ממונו אין צדעתו של אצו להורגו: **חייב לשלם** הצבית כשאר מזיק: **אין לו דמים.** כגון שאר כל האדם שניתן רשות לבעל הבית להורגו פטור מלשלם דחיוב מיתה וחיוצ תשלומין צאין כחמד ואע"פ שניצל פטור מן התשלומין דק"ל (במכות דף לה.) חייבי מיתות שגונגן כגון שלא התרו צהן אין משלמין ממון שעם המיתה אע"פ שאין הרגין: **ג'.** **מאי טעמא דמחמת.** שאמרה תורה אין לו דמים כלומר הרי הוא לך כמי שאין לו דם ושנמה ומותר להורגו: **חזקה אין אדם מעמיד עצמו על ממונו.** שרואה שאחר נוטלו ושותק הלכך יודע הגנב הזה שבעל הבית עומד על ממונו להצילו ומימר אמר הגנב אי אזילנא לגביה קאי בצפאי ואי קאי קטילנא ליה ואמרה לך תורה אין לו דמים ומלמדקך מאחר שאין צה להרגך השכח אתה להרגו: **הנא במחמת.** חתר את הבית ממש: **פטור.** מלהחזיר אע"פ שהם קיימין: **דמים קנהו.** דמני נכסו קנאו הואיל ונתחייב מיתה צלוקתתס:

מסתברא מילתא דרב. דפטור בשבזר צין עכסיו צין לאחר זמן דליתנהו ותשלומין מדידיה לא מניין לחיוביה צמקוס מיתה: **אלל נטל לא.** מסתברא צהא מילתא דרב דפטור צה דכיון דקיימין הן כל היכא דליתנהו דמרייהו נינהו ואין זה חייב בתשלומין דפקדון בעלמא נינהו גביה: **והאלהים.** שצוה אמר רב דפטור ואפי' איתנהו וטעמא מהכא (ד'דף אס יש לו דמים כגון אב על הבן דמורה צהו רב דלא קנה וחייב להחזיר אחרי כן אמרינן דאפילו נאנסו מניה משצאו לרשותו חייב להחזיר דמיהו אלמנא לא אמרינן פקדון הוה גביה ואזדו לבעליס אלל

אמר רבא אמר רבא מסתברא מלמא דרב. צ"ב ע"י מכותב לר: **מוס' ד"ה אלל וגרסתם** היה כחן אמר רבה וכו' ומשהמיה על הגזלן מהכ"י פיק שלא צין עניהם בש"ס המדעיס:

א) יומא פה"ג: ב) וצרכות מה: דף ס"ג: ג) א) וצ"ק: קד"ל: ד) רבה. רש"ל: ה) צ"ק טו. ע"ש. ו) נע"י: ז) מוס' יעמות ג: ד"ה הבא על זכר: ח) מכותב לא. ט) צ"ל דהא, י) נשם סט"ז: כ) נשם סט"ז. ל) נש"ל אמון.

תורה אור השלם
1. אם במחמת יפוצא הגנב ורצה ונתן אין לו דמים: אם ורצה השמש עליו דמים לו שלם ושלם אם אין לו ונמכר בגיבחתו:
שמות כב א-ב

גליון הש"ס
ג' אמר רבא מסתברא. כעין זה כתובות קב ע"ב עט"ו יג ע"ב: **תוס'** ד"ה לא. לא הוה רוצה להחזיר. ע"י טו"י אכן חגיגה בצלני שוה"ק ד' ע"א ד"ה נפש:

הנהרות מהר"ב רנשבורג

א) ג' אמר רבא מסתברא מלמא דרב. צ"ב ע"י מכותב לר: **מוס' ד"ה אלל וגרסתם** היה כחן אמר רבה וכו' ומשהמיה על הגזלן מהכ"י פיק שלא צין עניהם בש"ס המדעיס: